

A FELEKEZETI MEGOSZLÁS TERÜLETI ASPEKTUSÚ VIZSGÁLATA AZ EGRY FŐEGYHÁZMEGYÉBEN A 2011-ES ÉS A 2022-ES NÉPSZÁMLÁLÁSOK ADATAINAK TÜKRÉBEN

TÓTH ANTAL – PATKÓS CSABA

**A SPATIAL EXAMINATION OF THE DENOMINATIONAL DISTRIBUTION IN THE EGER
ARCHDIOCESE IN THE MIRROR OF THE 2011 AND 2022 CENSUS DATA**

Our investigation focused on the denominational distribution within Hungary, with particular emphasis on the Archdiocese of Eger, utilizing data obtained from the 2011 and 2022 censuses. Our analysis primarily scrutinized the prevalence, proportional representation, and spatial attributes of Roman Catholics within these demographics.

Between 2011 and 2022, there was a notable decline in the proportion of individuals identifying as Roman Catholic, with figures dropping from 37.1% to 27.5%. This trend suggests a potential manifestation of secularization or related phenomena, evidenced by the burgeoning population segment either eschewing religious affiliation or abstaining from responding to the census query. Despite Roman Catholics maintaining a dominant presence among religious denominations, their numerical superiority diminished over the inter-census period.

Geographically, Roman Catholics exhibit a broad distribution across Hungary, particularly concentrated westward of the Tisza River. The Archdiocese of Eger encompasses 522 settlements spanning three counties (Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves, and Jász-Nagykun-Szolnok), covering 14,440 km², equivalent to 15.5% of Hungary's total land area.

Within the archdiocese, Roman Catholic adherents numbered 317,000 in 2022, marking a reduction of over 134,000 individuals since 2011. This decline corresponded to a decrease in their proportion from 38.5% to 29.5% of the total population, and from 66.0% to 63.3% among respondents identifying with a religious denomination. Although non-affiliated or non-responsive individuals constituted the majority overall in 2022, their prevalence within the archdiocese remained below the national average, underscoring the enduring influence and significance of religious institutions within this region.

Roman Catholics inhabited nearly all settlements within the archdiocese during both census periods, with notable concentrations observed in Miskolc, Eger, Gyöngyös, and Jászberény. Specific regions within Heves County, Jászság, and the northern sector of Borsod-Abaúj-Zemplén County exhibited heightened concentrations of Roman Catholic populations.

In concluding our study, we delineated potential avenues for further research exploration within this domain.

**TANULMÁNYUNKKAL IS TISZTELETTEL ÉS SZERETETTEL KÖSZÖNTJÜK
DR. CSAPÓ TAMÁS PROFESSZOR URAT 70. SZÜLETÉSNAPOJA ALKALMÁBÓL.**

KEDVES TAMÁS! ISTEN ÉLTESSEN!

BEVEZETÉS

Tanulmányunk célja, hogy a legutóbbi két népszámlálás (2011, 2022) releváns adatainak feldolgozásával megvizsgáljuk hazánk, kiemelten az Egri Főegyházmegye felekezeti megoszlását, annak területi jellemzőit, különös tekintettel a római katolikus vallásúakra.

Bár a vallás nemzetközi szinten sem tartozik a földrajzi kutatások legnépszerűbb témái közé (PARK 1994, 2005), hazánkban a rendszerváltás után, a vallás, az egyházak jelentőségének növekedésével párhuzamosan megnőtt az ilyen típusú vizsgálatok száma (PETE 2004, 2013, TATAI 1995, 1997, 1999, 2004).

Vizsgálatunk egy tervezett nagyobb kutatás első eredményeit foglalja össze, reményeink szerint hozzájárulva a vizsgált terület vallásföldrajzi helyzetének pontosabb megismeréséhez.

1. A NÉPSZÁMLÁLÁSOK FELEKEZETI MEGOSZLÁSÁVAL KAPCSOLATOS MÓDSZERTANI MEGJEGYZÉSEK

Hazánk felekezeti megoszlásáról a legátfogóbb információkat a népszámlálási adatbázisok szolgáltatják. Az első hivatalos népszámlálás 1869/70-ben volt, azóta nagyjából tízévenként tartanak ilyen országos felmérést. A kezdetektől 1949-ig a felekezeti megoszlásra vonatkozó kérdések is szerepeltek a kérdéssorban, amelyekre kötelező jelleggel válaszolni kellett. Azután viszont 2001-ig nem kérdeztek rá a felekezeti hovatartozásra, a szocialista állam vezetése önös érdekektől vezérelve nem tartotta fontosnak, indokoltnak, politikai okokból hanyagolta a vallási viszonyok felmérését.

A legutóbbi három népszámlálás (2001, 2011, 2022) során a vallási információk szenzitív jellegűek voltak, azaz a népszámlálási kérdőív többi kérdésével ellentétben ezek a kérdések önkéntesen megválaszolhatóak (a nemzetiségre, az anyanyelvre és az egészségi állapotra – tartós betegségre, fogyatékosagra – vonatkozóakhoz hasonlóan). A válaszlehetőségek között ehhez igazodva a „nem kíván válaszolni” kategória is megjelent (ahogyan 2011-ben az „ateista” is). A 2011-es népszámlálás során különösen érzékeny kérdésnek („Mely vallási közösséghez, felekezethez tartozónak érzi magát?”) számított a vallási hovatartozás, a legnagyobb arányban ebben a témában nem nyilatkoztak a válaszadók (KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL 2016, 105. p.).

A településszintű elemzést nehezíti, hogy a 2011-es népszámlálás interneten elérhető adatbázisa csak hat felekezet (ld. az 1. táblázatot) részletes adatait tartalmazza, a kisebbeket a más vallási közösséghez, felekezethez tartozik kategóriába vonták össze. Az online, szabadon elérhető 2022-es népszámlálási adatbázis településszintű sorai kis mértékben térnek el az előzőtől. A legjelentősebb felekezetekhez tartozók (katolikus, azon belül római katolikus,

illetve görögkatolikus, református, evangélikus, ortodox keresztény, izraelita), a más keresztény felekezethez tartozók, a más vallási közösséghez, felekezethez tartozók, továbbá a vallási közösséghez, felekezethez nem tartozók, valamint a kérdésre nem válaszolók adatait tartalmazzák (ld. az 1. táblázatot).

Fontos továbbá megjegyeznünk, hogy a felekezettel összefüggő kérdés a vallásos önbesorolást tudakolta, sem az egyházhoz, vallási közösséghez való formális tartozás és elköteleződés, sem a vallásgyakorlat intenzitása, a vallási aktivitás mértéke, a vallásos hit nem derül ki a válaszokból.

2. A FELEKEZETI MEGOSZLÁS ÉS TERÜLETI JELLEMZŐI HAZÁNKBAN 2011-BEN ÉS 2022-BEN

2011-ben a 9,94 millió fős népesség mintegy 37,1%-a vallotta magát római katolikusnak, 1,8%-a görögkatolikusnak, 11,6%-a reformátusnak, 2,2%-a evangélikusnak, 1,9%-a pedig más vallási közösséghez, felekezethez tartozónak (1. táblázat). Az ateisták aránya 1,5% volt (a táblázatban a „Vallási közösséghez, felekezethez nem tartozó” kategóriába sorolva), a vallási közösséghez, felekezethez nem tartozóké 16,7%, és a lakosság több mint negyede, 27,2%-a nem kívánt válaszolni a népszámlálás ezen kérdésére.

2022-ben a 9,6 millió fős népesség mintegy 27,5%-a vallotta magát római katolikusnak, 1,7%-a görögkatolikusnak, 9,8%-a reformátusnak, 1,8%-a evangélikusnak, összesen 2,0%-a pedig egyéb vallási közösséghez, felekezethez tartozónak (1. táblázat). A vallási közösséghez, felekezethez nem tartozók aránya 16,1%, és a lakosság 40,1%-a nem kívánt válaszolni a népszámlálás ezen kérdésére. (A 100%-os értéket azért nem kapjuk meg, mert a katolikusok száma – legfőképpen adatfelvételi, -feldolgozási és -védelmi, illetve egyéb statisztikai jellegű okok miatt – közel 78 ezer fővel magasabb, mint a római katolikusok és a görögkatolikus együttes száma.)

1. táblázat: Magyarország népessége vallás, felekezet szerint (fő, 2011, 2022)

Table 1. The population of Hungary by religion (cap. 2011, 2022)

Év	Római katolikus	Görög-katolikus	Református	Evangélikus	Ortodox keresztény	Más keresztény felekezet	Izraelita	Más vallási közösséghez, felekezethez tartozó	Vallási közösséghez, felekezethez nem tartozó	Nem válaszolt
2011	3.691.389	179.176	1.153.454	215.093	13.710	131.378	10.965	35.853	1.806.409	2.698.844
2022	2.643.855	165.135	943.982	176.503	15.578	141.197	7.635	29.977	1.549.610	3.852.533

Forrás: A 2022. ÉVI NÉPSZÁMLÁLÁS ADATBÁZISA (KSH) (saját szerkesztés)

A két népszámlálás adatait összevetve a legfontosabb megállapítás, hogy közel 13 százalékponttal nőtt a kérdésre nem válaszolók aránya, és a magukat vallási közösséghez, felekezethez nem tartozónak vallókkal együtt a lakosság abszolút többségét alkotják (2011-ben a vallási közösséghez, felekezethez tartozók aránya még 54,6% volt, 2022-re ez 43,8%-ra csökkent). A szekularizációs (vagy annak tűnő) változások okainak vizsgálatával tanulmányunkban nem foglalkozunk, viszont megjegyezzük, hogy ebben bizonyára szerepet játszott, hogy ez volt az első teljesen digitális népszámlálás (valószínűsíthetően az online kitöltők közül sokan kihagyták a nem kötelező jellegű kérdéseket), továbbá, hogy a személyes adatok megadása miatt nem válaszoltak többen erre a kérdésre.

A legjelentősebb visszaesés a magukat római katolikusnak vallók legnépesebb csoportjában figyelhető meg: számuk több mint egymillió fővel, arányuk pedig közel 10 százalékponttal esett vissza mindössze 11 év alatt. A csökkenés már a 2001-2011 közötti időszakban is megfigyelhető volt, a mögötte álló tényezők feltárása további vallástudományi kutatásokat igényel, amelyben a területi vonatkozásokat illetően a vallásföldrajz is nagy szerepet játszhat.

Indokolt azt is megvizsgálnunk, hogy a magukat vallási közösséghez, felekezethez tartozónak vallók között hogyan alakult a római katolikusok aránya (ebben az esetben az 1. táblázat utolsó két oszlopába tartozókat nem vettük figyelembe az összesítésnél) (2. táblázat).

2. táblázat: A magukat vallási közösséghez, felekezethez tartozónak vallók megoszlása hazánkban (% , 2011, 2022)

Table 2. The distribution of self-identified adherents to religious communities or denominations in Hungary (% , 2011, 2022)

Év	Római katolikus	Görög-katolikus	Református	Evangélikus	Ortodox keresztény	Más keresztény felekezet	Izraelita	Más vallási közösséghez, felekezethez tartozó
2011	68,0	3,3	21,2	4,0	0,2	2,4	0,2	0,7
2022	64,1	4,0	22,9	4,3	0,4	3,4	0,2	0,7

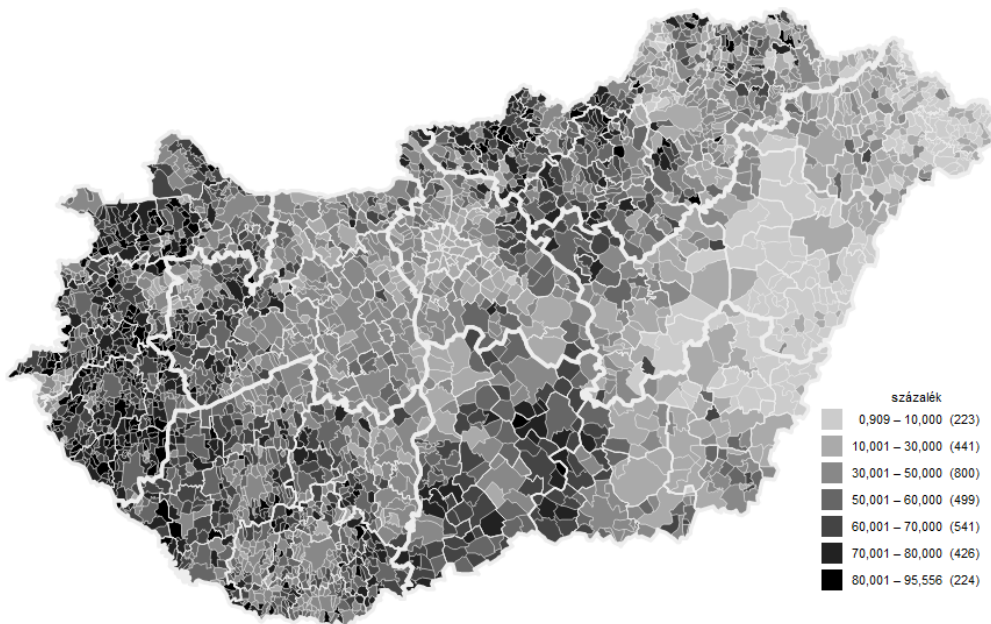
Forrás: A 2022. ÉVI NÉPSZÁMLÁLÁS ADATBÁZISA (KSH) (saját számítás és szerkesztés)

A magukat vallási közösséghez, felekezethez tartozónak vallók között a római katolikusok abszolút többségben vannak, de arányuk a két népszámlálás között 3,9 százalékponttal csökkent. A második és a harmadik helyeken a magukat egyes protestáns egyházakhoz tartozónak vallók vannak, a reformátusok és az evangélikusok.

A római katolikus népesség területi lehelyezkedését (1. ábra) vizsgálva megállapítható, hogy országos elterjedtség jellemzi őket, különösen a Tiszától nyugatra meghatározó a számuk és az arányuk (PETE 2020) (ez 2022-re sem változott). Jellegzetesen katolikus területek találhatók a Nyugat-Dunántúlon, a Dél-Dunántúlnál és a Dél-Alföld egyes területein, a Jászságban, Nógrád és Heves vármegyékben, valamint a Borsod-Abaúj-Zemplén északi részén. Alacsonyabb a számuk és az arányuk a Tiszántúlon, különösen Hajdú-Bihar vármegyében, amely a református egyház magterülete.

1. ábra: A római katolikusok aránya hazánk településein (% , 2011)

Figure 1. The ratio of Roman Catholics in the settlements of Hungary (% , 2011)

Forrás: <https://www.ksh.hu/interaktiv/terkepek/nsz2011/vallas.html>

3. AZ EGRİ FŐEGYHÁZMEGYE TERÜLETI LEHATÁROLÁSA

A Magyar Katolikus Egyház alapvető területi egységei az egyházmegyék. A római katolikus egyházmegyék közül 4 főegyházmegye (Esztergom-Budapesti, Egri, Kalocsa-Kecskeméti, Veszprémi), 8 egyházmegye, továbbá ebbe a kategóriába tartozik a Katolikus Tábori Püspökség és a Pannonhalmi Területi Apátság (2. ábra).

Az Egri Főegyházmegye nyugaton és részben délen a Váci, délen a Szeged-Csanádi, keleten pedig a Debrecen-Nyíregyházi Egyházmegyével határos.

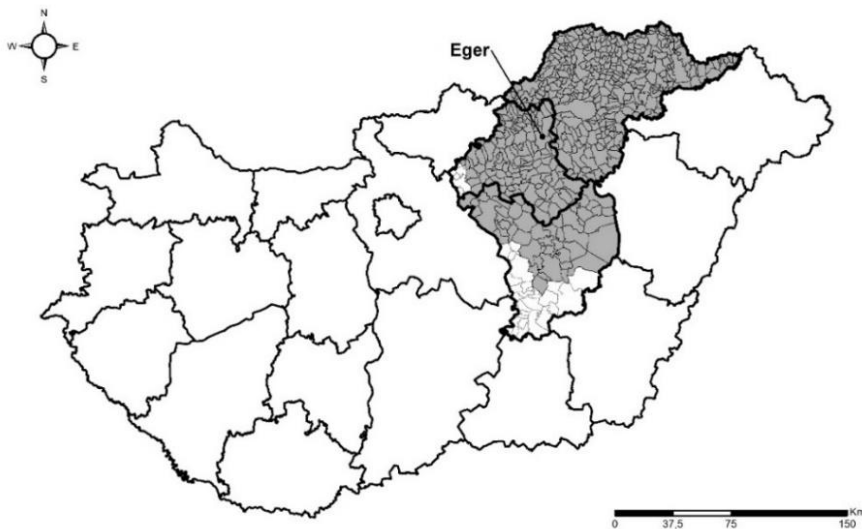
Mai területe 1993-ban alakult ki, amikor II. János Pál pápa május 30-án kelt Hungarorum Gens (A magyarok nemzete) kezdetű rendelkezésével jelentősen megváltoztatta a magyarországi katolikus egyházmegyék határait (*HUNGARORUM GENS* 1993).

2. ábra: Magyarország római katolikus egyházmegyéi
Figure 2. Roman Catholic dioceses of Hungary

Forrás: <https://katolikus.hu/egyhazmegyek> (saját szerkesztés)

3. ábra: Az Egeri Főegyházmegye területe
Figure 3. The area of the Archdiocese of Eger

Forrás: saját szerkesztés (technikai szerkesztő: Magyar Balázs)

A főegyházmegye területe három vármegyére terjed ki (3. ábra). Magába foglalja Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye egészét (7.250 km²), Heves vármegye döntő részét (3.454 km²), valamint Jász-Nagykun-Szolnok vármegye északi és középső területeit (3.736 km²).

Borsod-Abaúj-Zemplén mind a 358 települése, Heves 121 települése közül 113, valamint Jász-Nagykun-Szolnok 78 településéből 51 tartozik hozzá. Az összesen 522 település közigazgatási területe 14.440 km², hazánk területének 15,5%-a.

4. A FELEKEZETI MEGOSZLÁS AZ EGRI FŐEGYHÁZMEGYE TERÜLETÉN 2011-BEN ÉS 2022-BEN

2011-ben a főegyházmegye 522 településén összesen 1.173.828 fő élt, hazánk lakosságának 11,8%-a. 479 településen 451 ezer fő vallotta magát római katolikusnak, 36 ezer fő pedig görögkatolikus vallásúnak (3. táblázat). 43 (jellemzően kisebb népességszámú) településen viszont adatrögzítési, -feldolgozási vagy egyéb statisztikai jellegű okok miatt a katolikusok együttes számát találjuk meg, összesen 18.150 főt. Jelen vizsgálatunk során (a 4. és a 6. ábrák esetében is) az arányok számításánál őket egyöntetűen a római katolikusokhoz soroltuk.

3. táblázat: Az Egri Főegyházmegye területének népessége vallás, felekezet szerint (fő, %, 2011)*

Table 3. Population of the territory of the Archdiocese of Eger by religion and denomination (cap. %, 2011)

Katolikus	Ebből:		Református	Evangélikus	Más keresztény felekezet	Más vallási közösséghez, felekezethez tartozó	Vallási közösséghez, felekezethez nem tartozó	Nem válaszolt
	Római katolikus	Görög-katolikus						
505.905	451.446	36.170	175.006	4.318	14.369	2.526	184.120	286.696
43,1	38,5	3,1	14,9	0,4	1,2	0,2	15,7	24,4

Forrás: A 2011. ÉVI NÉPSZÁMLÁLÁS TERÜLETI ADATAI (KSH) és A 2022. ÉVI NÉPSZÁMLÁLÁS ADATBÁZISA (KSH) (saját számítás és szerkesztés)

* A korábban említett statisztikai és/vagy adminisztratív jellegű hiányosságok miatt az egyes felekezeti kategóriák összesítései több település esetében nem pontosan egyeznek meg az „Összesen” cellák értékeivel. Nem jelentős eltérésekről van szó, azok érdemben nem befolyásolják a kutatási eredményeket.

2022-ben a főegyházmegyében 1.075.125 fő élt, az ország lakosságának 11,2%-a. Az előző népszámlálás adataihoz viszonyítva közel 100 ezer fős, több mint 8 százalékpontos volt a népességsökkenés. 317 ezer fő vallotta magát római katolikusnak (több mint 134 ezer fős csökkenés 2011-hez képest), 31 ezer

fő pedig görögkatolikus vallásúnak (4. táblázat). A katolikusok összesített létszáma 357 ezer fő volt (közel 150 ezer fős visszaesés 11 év alatt), a római katolikusok és a görögkatolikusok együttes számától néhány ezer fővel magasabb érték ebben az esetben is elsősorban adatrögzítési, -feldolgozási, -védelmi, illetve egyéb statisztikai jellegű okokkal magyarázható.

4. táblázat: Az Egri Főegyházmegye területének népessége vallás, felekezet szerint (fő, %, 2022)

Table 4. Population of the territory of the Archdiocese of Eger by religion and denomination (cap. %, 2022)

Katolikus	Ebből:		Református	Evangélikus	Más keresztény felekezet	Más vallási közösséghez, felekezethez tartozó	Vallási közösséghez, felekezethez nem tartozó	Nem válaszolt
	Római katolikus	Görög-katolikus						
357.231	317.223	31.285	132.968	3.357	14.403	1.694	148.600	416.143
33,2	29,5	2,9	12,4	0,3	1,3	0,2	13,8	38,7

Forrás: A 2022. ÉVI NÉPSZÁMLÁLÁS ADATBÁZISA (KSH) (saját számítás és szerkesztés)

A 2011-es és a 2022-es országos adatokkal összevetve a számokat megállapíthatjuk, hogy a katolikusok (beleértve a római és a görögkatolikusokat is), valamint a reformátusok aránya meghaladja az országos átlagokat, a többi kategóriáé pedig néhány százalékponttal elmarad azoktól. 2011-ben a főegyházmegyében élők mintegy 38,5%-a vallotta magát római katolikusnak, 2022-ben, 9 százalékpontos csökkenéssel, már csak 29,5%-a. Előbbi adat 1,4, a legutóbbi népszámlálásé 2,0 százalékponttal magasabb az országos értékeknél. Jelentősen, az országos átlagnál is jobban, 14,3 százalékponttal nőtt a census ezen kérdésére nem válaszolók aránya, de 2-3 százalékponttal így is kisebb az országosnál. Figyelemre méltó, hogy a vallási közösséghez, felekezethez nem tartozók, illetve a nem válaszolók 2022-ben összességében ugyan abszolút többségben voltak, ugyanakkor összesített arányuk (52,5%) az országos adatnál (56,2%) közel 4 százalékponttal kisebb, ami a vallás, az egyházak, vallási közösségek országosnál nagyobb fokú jelenlétét és jelentőségét mutatja az Egri Főegyházmegye területén.

A magukat vallási közösséghez, felekezethez tartozónak vallók között a római katolikusok aránya közel kétharmados (66,0%) volt 2011-ben, 2022-ben pedig 63,3%. A magukat vallási közösséghez, felekezethez tartozónak vallók között az országos átlagokhoz viszonyítva nincsenek igazán jelentős különbségek: a római katolikusok aránya 1-2 százalékponttal kisebb volt a főegyházmegyében, a görögkatolikusok és a reformátusok aránya viszont némileg magasabb.

5. A FELEKEZETI MEGOSZLÁS TERÜLETI JELLEMZŐI AZ EGRI FŐEGYHÁZMEGYÉBEN 2011-BEN ÉS 2022-BEN, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A RÓMAI KATOLIKUS VALLÁSÚAKRA

Római katolikus vallásúak a főegyházmegye szinte összes településén éltek mindkét népszámlálás időszakában. 2011-ben mindössze két, 50 főnél kisebb népességszámú településen (Égerszög és Tornakápolna) nem tartalmaz adatot a katolikus vallásúak adatsora, illetve a korábban említetteknek megfelelően, 43 településen a katolikusok összesített számát találjuk meg, nincsenek külön-külön a római katolikusok, valamint a görögkatolikusok feltüntetve. A 2022-es népszámlálás adatai alapján mindössze két, 30 főnél kisebb népességszámú településen (Teresztyene és Tornakápolna) találunk nullás értéket, valamint további három, 100 főnél kisebb lélekszámú településen (Égerszög, Imola és Tornabarakony) nem tartalmaz adatot a magukat római katolikus vallásúnak vallók adatsora.

2011-ben öt településen haladta meg a római katolikusok száma a 10 ezer főt, a nagyobb népességszámú városokban: két vármegyeszékhelyen (a harmadik vármegyeszékhely, Jász-Nagykun-Szolnok vármegye központja, Szolnok a Váci Egyházmegyéhez tartozik), Miskolcon (49.161 fő) és Egerben (23.762 fő), továbbá Gyöngyösön, Jászberényben és Ózdon. További 107 településen 1 ezer fő felett volt a számuk. 2022-ben már csak két olyan település volt, ahol a római katolikusok száma meghaladta a 10 ezer főt: a legnagyobb népességszámú városokban, Miskolcon (34.292 fő) és Egerben (17.775 fő). Gyöngyösön és Jászberényben 9 ezer fő felett volt a számuk, és összesen 70 olyan település találunk, ahol létszámuk felülmúlta az 1 ezer főt.

Görögkatolikusok 2011-ben legtöbben Miskolcon éltek (6.580 fő), és további négy településen (Sátoraljaújhely, Sárospatak, Kazinbarcika, Múcsony) érte el a számuk a legalább 1 ezer főt. Egerben 339-en vallották magukat görögkatolikusnak. 2022-ben Miskolc (5.896 fő) mellett már csak két településen (Sátoraljaújhely, Sárospatak) érte el a számuk az 1 ezer főt, Egerben ekkor 350-en vallották magukat görögkatolikusnak.

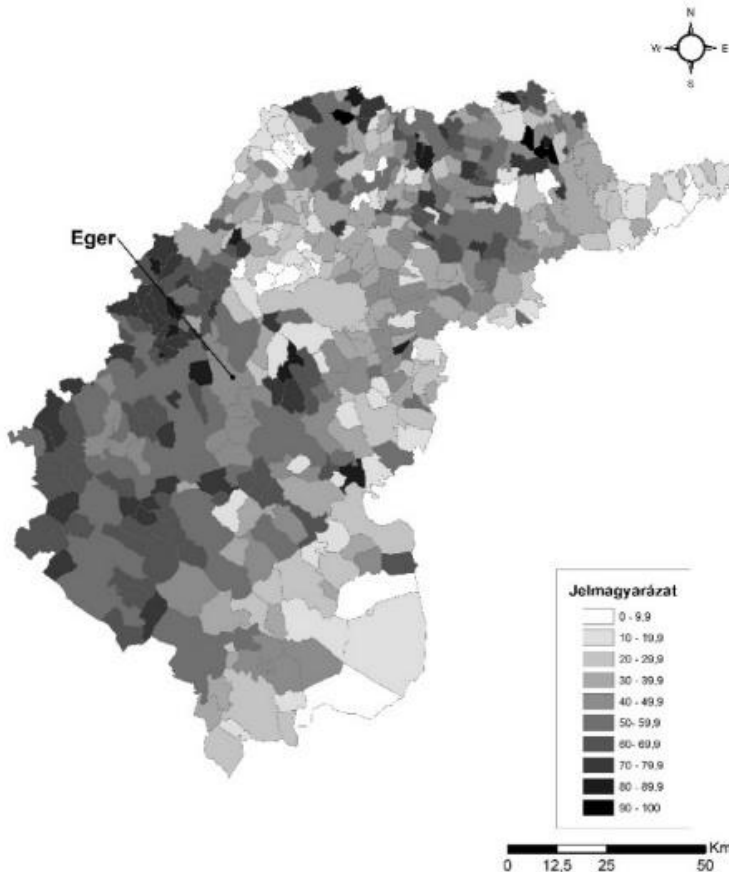
A második legnagyobb lélekszámú felekezetet jelentő református vallásúak a római katolikusokhoz hasonlóan a főegyházmegye szinte minden településén éltek (2011-ben mindössze 11, 2022-ben 14 kisebb faluban nem). 2011-ben kiemelkedően legtöbben Miskolcon (25.606 fő) laktak, Kazinbarcikán és Karcagon a létszámuk meghaladta az 5 ezer főt, további 31 településen (köztük Egerben – 3.149 fő) pedig az 1 ezer főt. 2022-ben is Miskolcon éltek a legtöbben (21.009 fő), Kazinbarcikán és Karcagon a létszámuk meghaladta a 3 ezer főt, további 19 településen (köztük Egerben – 2.810 fő) pedig az 1 ezer főt.

Az abszolút számok után viszonyszámokat is megvizsgáltunk: először a római katolikusok (2011-ben 43 település esetében a katolikusok) arányát az össznépességhez viszonyítva. Míg 2011-ben 216 településen (a terület

településállományának több mint négytizedén) abszolút többségben voltak a római katolikus vallásúak, 2022-ben már csak 60 településen (a településállomány jó egytizedében). Ezek a települések legnagyobb számban Heves vármegyében, a Jászságban, valamint Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyében Miskolctól északra, északkeletre helyezkedtek el (4. és 5. ábra). A két legnépesebb városban, Miskolcon (29,3% – 23,2%) és Egerben (42,0% – 36,1%) mintegy 6 százalékponttal csökkent az arányuk az össznépességben belül. A két térképet összevetve szembevető a 2022-es „kifakulása”, azaz a római katolikus vallásúak arányának csökkenése a települések döntő többségében.

4. ábra: A római katolikus vallásúak aránya az össznépességben belül az Egri Főegyházmegye területén települési szinten (% , 2011)

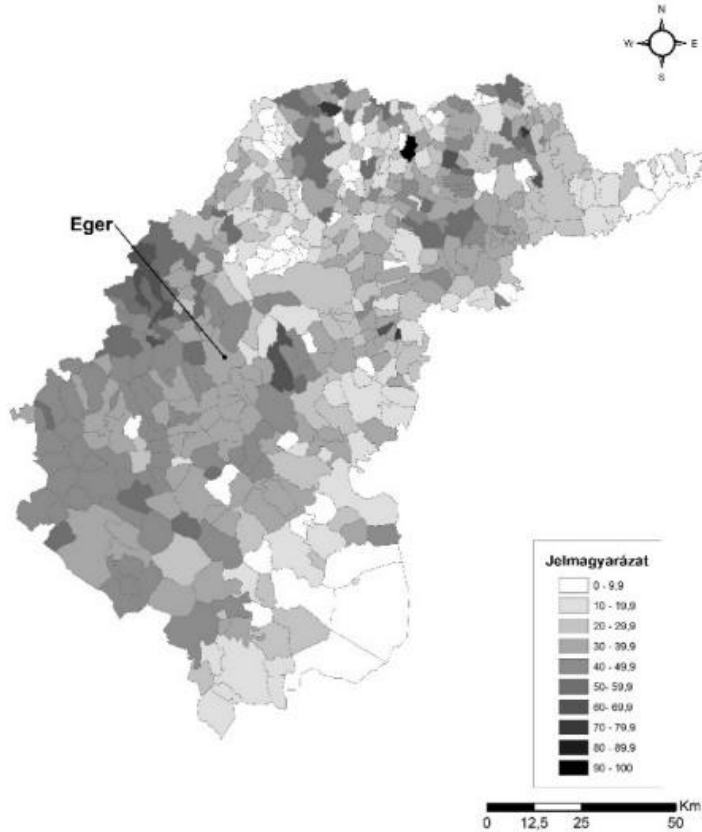
Figure 4. The share of Roman Catholics in the total population in the territory of the Archdiocese of Eger at municipal level (% , 2011)

Forrás: A 2011. ÉVI NÉPSZÁMLÁLÁS TERÜLETI ADATAI (KSH) (saját szerkesztés, technikai szerkesztő: Magyar Balázs)

5. ábra: A római katolikus vallásúak aránya az össznépességben belül az Egri Főegyházmegye területén települési szinten (% , 2022)

Figure 5. The share of Roman Catholics in the total population in the territory of the Archdiocese of Eger at municipal level (% , 2022)

Forrás: A 2022. ÉVI NÉPSZÁMLÁLÁS ADATBÁZISA (KSH) (saját szerkesztés, technikai szerkesztő: Magyar Balázs)

A magukat vallási közösséghez, felekezethez tartozónak vallókat vizsgálva kisebb változásokat figyelhetünk meg, hiszen az áttérés más vallásra kevésbé jellemző, különösen egy évtizedes időtartam alatt. 2011-ben a római katolikus vallásúak (illetve a 43 településen a katolikusok) 349 településen (a településállomány több mint kétharmadában) abszolút többségben voltak. 110 településen arányuk meghaladta a 90%-ot. 2022-ben 321-re (a településállomány 61,5%-ára) csökkent azon települések száma, ahol abszolút többségben voltak, míg 42 településen arányuk felülmúlta a 90%-ot.

Ezeket a településeket – az előző tematikus térképekhez hasonlóan – legnagyobb számban Heves vármegyében (különösen annak északi, nyugati és délnyugati

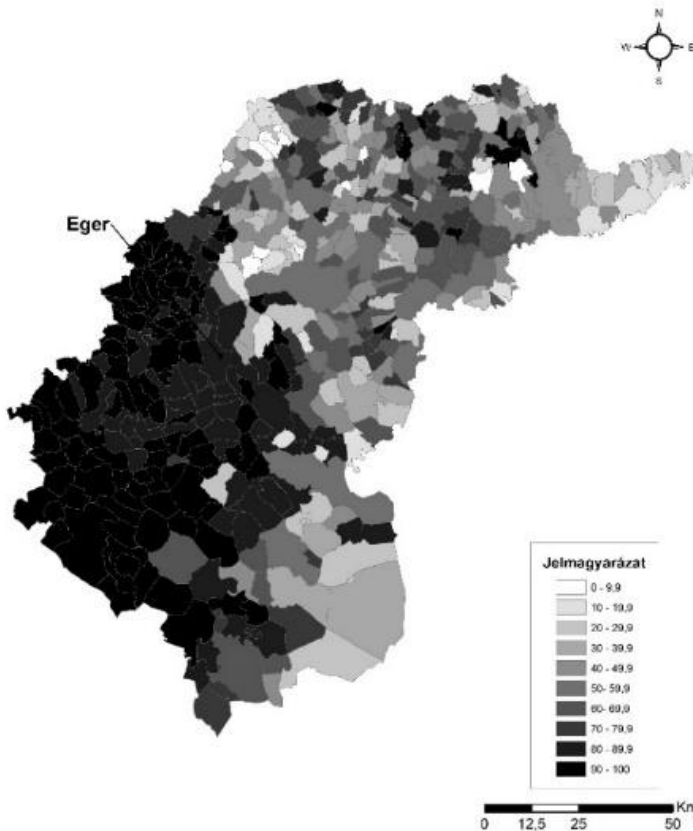
részén), a Jászságban, valamint Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye északi részén találjuk (6. és 7. ábra).

2011-ben 46, 2022-ben 48 olyan település volt (a főegyházmegyei településállomány kevesebb, mint egytizede), ahol arányuk nem érte el a 20%-ot.

A két vármegyeszékhelyen, Egerben (83,8% – 79,1%) és Miskolcon (57,5% – 52,2%) mindkét népszámlálás során abszolút többségben voltak a római katolikus vallásúak a magukat vallási közösséghez, felekezethez tartozónak vallókon belül.

6. ábra: A római katolikus vallásúak aránya a vallási közösséghez, felekezethez tartozókon belül az Egri Főegyházmegye területén települési szinten (% , 2011)

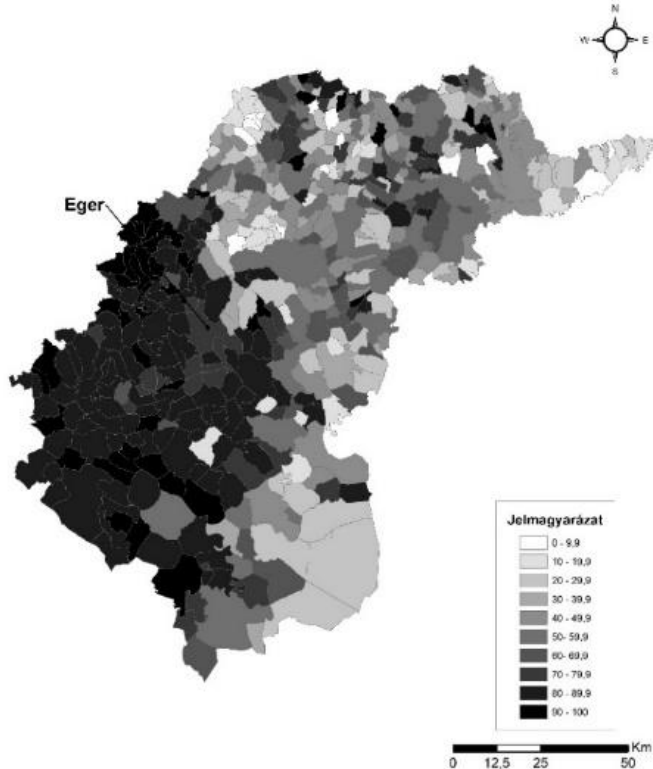
Figure 6. The share of Roman Catholics in the total population in the territory of the Archdiocese of Eger at settlement level (% , 2011)

Forrás: A 2011. ÉVI NÉPSZÁMLÁLÁS TERÜLETI ADATAI (KSH) (saját szerkesztés, technikai szerkesztő: Magyar Balázs)

7. ábra: A római katolikus vallásúak aránya a vallási közösséghez, felekezethez tartozókon belül az Egri Főegyházmegye területén települési szinten (% , 2022)

Figure 7. The share of Roman Catholics in the total population in the territory of the Archdiocese of Eger at settlement level (% , 2022)

Forrás: A 2022. ÉVI NÉPSZÁMLÁLÁS ADATBÁZISA (KSH) (saját szerkesztés, technikai szerkesztő: Magyar Balázs)

6. A KUTATÁS FOLYTATÁSÁNAK LEHETSÉGES IRÁNYAI

A vizsgálatok kiterjesztése az 1949-es (esetleg még korábbi), valamint a 2001-es népszámlálás releváns adataira, ami lehetővé teszi a további összehasonlító elemzést, tendenciák megállapítását, társadalmi-gazdasági mutatókkal való összevetést, különféle regionális elemzési módszerek (például vallási diverzitási index számítása) alkalmazását.

A fenti népszámlálási adatoknak az Egri Főegyházmegye területi struktúrájával (főesperességek, esperesi kerületek, plébániák, filiák) összehangolt elemzése, kiegészítve akár a személyi állomány földrajzi vizsgálatával.

Empirikus módszerekkel (prominenciainterjúk készítése, lakossági kérdőíves felmérések) folytatott esettanulmányok elvégzése a főegyházmegye kiválasztott településein, különös tekintettel annak tanulmányozására, hogy milyen tényezők állhatnak a vallási közösséghez, felekezethez nem tartozók (beleértve az ateistákat, valamint a népszámlálási kérdésre nem válaszolókat is) helyenkénti igen magas aránya mögött; illetve milyen a vallásosság mértéke, milyen a vallási szertartások látogatásának gyakorisága.

A személyi jövedelemadó 1%-át egyházak számára felajánló adózók számának és arányának, a felajánlott összegeknek a területi elemzése.

A népszámlálási adatok kiegészítése és összevetése a főegyházmegye által nyilvántartott vallásstatisztikai adatokkal (például a keresztelesek, az elsőáldozások, a bérmálkozások, az esketések, a temetések, a hitoktatásban részesülők, valamint az egyházi hozzájárulást fizetők száma).

A főegyházmegyei, valamint az egyéb római katolikus infrastruktúra (oktatási, kulturális, szociális, egészségügyi intézmények) területi aspektusú vizsgálatai.

A vallási turizmus kutatása, különös tekintettel a főegyházmegye területére.

Az előző pontokban megfogalmazott kutatási elképzeléseket az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Természettudományi Karán a közelmúltban megalakult Vallásföldrajzi Kutatócsoport keretében tervezzük megvalósítani.

ÖSSZEGZÉS

Tanulmányunkban a 2011-es és a 2022-es népszámlálások felekezeti megoszlásra vonatkozó adatainak összehasonlító elemzését végeztük el, kiemelten a magukat római katolikus vallásúnak vallókra, területileg pedig az Egri Főegyházmegyre vonatkozóan.

A harmadik évezred magyarországi népszámlálásai során a vallási információk szenzitív jellegűek voltak, azaz a népszámlálási kérdőív ezen kérdése önkéntesen megválaszolható volt.

A legfontosabb megállapítás, hogy a két népszámlálás között tovább csökkent a magukat vallási közösséghez, felekezethez tartozónak vallók száma és aránya, legjelentősebb veszteség a legnépesebb közösséggel rendelkező római katolikus egyházat érte.

A szekularizációs (vagy annak tűnő) változások az Egri Főegyházmegyében is megfigyelhetők. A vallási közösséghez, felekezethez nem tartozók, illetve a nem válaszolók összességében 2022-ben már itt is abszolút többségben voltak, ugyanakkor összesített arányuk az országos átlagnál kisebb volt, ami a vallás, az egyházak, vallási közösségek országosnál nagyobb fokú jelenlétét és jelentőségét mutatja a főegyházmegye területén.

A főegyházmegyében a magukat vallási közösséghez, felekezethez tartozónak vallók között a római katolikusok aránya közel kétharmados volt 2011-ben, illetve 2022-ben, de az arányuk néhány százalékponttal csökkent.

Római katolikus vallásúak a főegyházmegye szinte összes településén éltek mindkét népszámlálás időszakában, legnagyobb közösségeik Miskolcon, Egerben, Gyöngyösön és Jászberényben találhatók. Heves vármegyében (különösen annak északi, nyugati és délnyugati részén), a Jászságban, valamint Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye északi részén koncentrálnak leginkább azok a települések, ahol a magukat római katolikus vallásúnak vallók abszolút többséget alkotnak.

IRODALOM

- PARK, C.** (1994): Sacred Worlds. An Introduction to Geography and Religion. Routledge, London–New York. 332 p.
- PARK, C.** (2005): Religion and geography. In: Hinnells, J. (ed): The Routledge Companion to the Study of Religion. Routledge, London. pp. 439-455. – <https://www.lancaster.ac.uk/staff/gyaccp/geography%20and%20religion.pdf> (utolsó letöltés dátuma: 2024. január 18.)
- PETE J.** (2004): A magyarországi vallásföldrajzi kutatások történetéből. In: Barton G.–Dormány G. (szerk.): A magyar földrajz kurrens eredményei. II. Magyar Földrajzi Konferencia, Szeged. – Táj, tér, tervezés. Geográfus doktoranduszok VIII. országos konferenciája, Szeged. SZTE TTK Természeti Földrajzi és Geoinformatikai Tanszék, Szeged (CD-ROM). 22. p.
- PETE J.** (2013): Mi a vallásföldrajz? In: Csima F. (szerk.): Valláshorizontok – Vallástudományi tanulmányok. Favorit Könyvkiadó, Budapest. pp. 11-43.
- PETE J.** (2020): Magyarország vallásföldrajzi jellemzői a 21. század elején. Vallástudományi Szemle 16. 1- pp. 35-48. – https://btk.kre.hu/images/vallastudomanyi_szemle/2020-1/VSz_2020_1_35-48.pdf (utolsó letöltés dátuma: 2023. szeptember 06.)
- TATAI Z.** (1995): Gondolatok a vallásföldrajz kutatásához. In: Földrajz, regionális tudomány (Regionális Tudományi Tanulmányok 2. kötet.) ELTE Regionális Földrajzi Tanszék, Budapest, pp. 29-33.
- TATAI Z.** (1997): A vallásföldrajzi kutatások szükségességéről. Földrajzi Közlemények 121. 3. pp. 230-233.
- TATAI Z.** (1999): A vallásföldrajzi kutatások szükségessége. A földrajz tanítása 1999. március. pp. 28-32.
- TATAI Z.** (2004): Vallásföldrajzi jegyzetek. Comitatus 14. 3. pp. 28-37.

ÉGYÉB FORRÁSOK

- A 2011. ÉVI NÉPSZÁMLÁLÁS TERÜLETI ADATAI** (KSH).
https://www.ksh.hu/nepszamlalas/teruleti_adatok_sb (utolsó letöltés dátuma: 2023. szeptember 05.)
- A 2022. ÉVI NÉPSZÁMLÁLÁS ADATBÁZISA** (KSH).
<https://nepszamlalas2022.ksh.hu/adatbazis/> (utolsó letöltés dátuma: 2023. október 31.)
- HUNGARORUM GENS** (1993): II. János Pál pápa A magyarországi egyházmegyék határainak rendezéséről szóló apostoli konstitúciója.
<https://regi.katolikus.hu/konyvtar.php?h=501> (utolsó letöltés dátuma: 2024. január 18.)
- KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL** (2016): 2011. évi népszámlálás, 22. Módszertani kötet. Budapest. 243 p. –
https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/nepsz2011/nepsz_22_2011.pdf (utolsó letöltés dátuma: 2023. szeptember 05.)
- https://katolikus.hu/egyhazmegyek_ (utolsó letöltés dátuma: 2023. augusztus 14.)
- https://www.ksh.hu/interaktiv/terkepek/nsz2011/vallas.html_ (utolsó letöltés dátuma: 2024. január 18.)

A TANULMÁNY AZ ESZTERHÁZY KÁROLY KATOLIKUS EGYETEM TERMÉSZETTUDOMÁNYI
KAR VALLÁSFÖLDRAJZI KUTATÓCSOPORTJA KUTATÁSAINAK KERETÉBEN KÉSZÜLT.